

Terhi Hursti

HURMIO

Kuvataiteen koulutusohjelma
Kalligrafian suuntautumisvaihtoehto
2012

HURMIO

Hursti, Terhi
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
Toukokuu 2012
Ohjaaja: Kespersaks, Veiko
Sivumäärä: 16

Asiasanat: kalligrafia, akryylimaalaus, hurmio, kokea

Tässä opinnäytetyön kirjallisessa osassa tutkin hurmion kokemiseen vaikuttavia seikkoja taiteen tekemisessä sekä kerron työskentelystäni tehdessäni päättötyötä. Tein päättötyökseksi kalligrafisen maalauksen akryyliväreillä.

ECSTASY

Hursti, Terhi

Satakunnan Ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Fine Art

May 2012

Supervisor: Kespersaks, Veiko

Number of pages: 16

Keywords: calligraphy, acrylic painting, ecstasy, experience

In this thesis I study the matters that have an effect to experience the ecstasy and I also tell about my working process while I made my graduation work, which was a calligraphic painting made with acrylic paints.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 MIKÄ ON HURMIO JA MITEN SE VAIKUTTAA TYÖSKENTELYYN.....	6
2.1 Löytyykö hurmion selitys yhteydestä menneisyyteen?	7
2.2 Hurmion tieteelliset näkökulmat.....	8
3 KOKEMISESTA TEKEMISEEN.....	9
3.1 Venetsian vaikutus työhöni.....	10
3.2 Kalligrafiaosuus	13
LÄHTEET.....	16

1 JOHDANTO

Kaikki alkoi oikeastaan jo kauan sitten, kun törmäsin Kalevalan estetiikka – kirjassa J.V. Lehtosen seuraaviin sanoihin: ”Älä ota Kalevalaa käteesi sen takia, että sinua on sen laiminlyönnistä soimattu. Älä ryhdy sitä selailemaan jo ennakolta ikävystyneenä muistaessasi entisiä kokemuksiasi sen pakollisesta tutkistelusta. Unohda kaikki opit sen syntymistavasta, unohda kaikki kiistat sen alkuperäisyydestä, unohda kaikki aikaisemmat kuvittelusi sen raskaudesta ja pitkäväteisyydestä ja muista ainoastaan yhtä seikkaa: että sinun oma suomalainen kansasi on nuo sointuvat säkeet sepittänyt.” (Koskimies 1978, 10)

Innostuin Kalevalasta valtavasti, otin kirjahyllystäni vanhan Kalevalan esille ja luin sen. Haalin itselleni antikvariaateista eri versioita Kalevalasta sen perusteella, mikä kuvitus puhutteli minua. Aika ajoin palaan Kalevalan ääreen ja niinpä tämänkin päätötyön alkuinnostus lähti yksinkertaisesti päässäni soivista sanoista ”soitti päivän, soitti toisen”. En päässyt eroon noista sanoista, joten etsin Kalevalasta sen kohdan, johon ne kuuluivat eli 41.runo, 169 -184:

”Siinä vanha Väinämöinen
soitti päivän, soitti toisen.
Ei ollut sitä urosta
eikä miestä urheata,
ollut ei miestä eikä naista
eikä kassan kantajata,
kellen ei itkuksi käynyt,
itki nuoret, itki vanhat,
itki miehet naimattomat,
itki nainehet, urohot,
itki pojat puol’-ikäiset,
sekä pojat jotta neiet,
jotta pienet piikasetki,
kun oli ääni kummanlainen,
ukon soitanto suloinen.”

Väinämöisen soitto sai ihmiset hurmukseen ja kukaan ei säästynyt tältä odottamattomalta tunnetilalta. Mikä aiheuttaa hurauttamisen hurmioon? Voinko minä kokea hurmion taiteilijana sekä taiteen katsojana? Miten saavuttaa hurmion? Tarvitaanko siihen erityistaitoja tai lahjakkuutta?

Kysymyksiä tulvi mieleeni ja halusin päättötyössäni lähteä ottamaan selvää, saavutanko hurmion ja miten toimin hurmion valtaamana. Ja erityisesti mikä johtaa minut hurmioon tai voinko tietoisesti lähteä hakemaan hurmion kokemista.

2 MIKÄ ON HURMIO JA MITEN SE VAIKUTTAA TYÖSKENTELYYN

Hurmio on tunnetila, jonka olemassaoloa ja syntyä on vaikea selittää. Siksi minäkin haluan sitä pohdiskella tässä päättötyössäni. Palasin siis sanoihin ”soitti päivän, soitti toisen”. Musiikki on kautta aikojen saanut kuulijat hurmostilaan. Pistän siis lempimusiikkiani soimaan, ei sanoja, vain säveliä. Hurmiodun kyllä tästä musiikista, mutta en saa siitä otetta maalaukselleni. Kuinka siirrän tunteeni paperille?

Usean päivän ajan päässäni pyörii vain nuo Kalevalan sanat ”soitti päivän, soitti toisen”. Kunnes monta päivää myöhemmin huomasin hokevani noita sanoja kuin jotain mantraa ja jäin miettimään, miltä tuntuisi olla Väinämöinen juuri tuolla hetkellä. En osaa soittaa, joten otin eteeni lattialle suuren paperin, leveän pensselin, mustaa mustetta, vettä ja sinimustaa akryyliväriä. Annoin sutini soida ja maalasin alkusävelet omaan kalligrafiseen sinfoniaani.

Seuraavana päivänä jatkoin pohdintaani hurmiosta. Tämä maalaukseni (eli sävellykseni) tarvitsee vielä sanat eli kalligrafian. Maalaukseni ei kuitenkaan halua mitään lisää. Se on sitten siinä? Teenkö kalligrafiaosuuden erikseen? Tähänkö jään jumiin?

2.1 Löytyykö hurmion selitys yhteydestä menneisyyteen?

Päätin siis lähestyä hurmiota minulle tärkeän asian kautta: yhteyden menneisyyteen. Seuraavat Kalevalan säkeet johdattivat minut toiseen ikaiaikaiseen maailmaan, kalliomaalauksen ääreen pyhille paikoille:

”Siitä läksi Väinämöinen,
läksi poies Pohjolasta,
kirjutti kivehen kirjan
sormella nimettömällä,
sakarilla vaskisella.”

Ennen uskottiin, että henget asuivat ja liikkuvat kallioissa, jotka maan uumenista nousevat kohti taivasta ja synnyttävät mielikuvia ajattomuudesta, ikään kuin portista tämän ja tuonpuoleisen maailman välillä. Timo Miettinen kirjoittaa kirjassaan Pyhät kuvat kalliossa, että vain yksinäisyydessä voimme oppia kuuntelemaan veden, taivaan ja menneisyyden hiljaisuutta.

Hämmästyin, kun luin että kalliomaalaukset ovat todennäköisesti siirtyneet kivikauden jälkeen noitarumpujen pinnoille. Ehkä kuulinkin noitarummun hiljaisen ja rytmikkään kuminan kutsuvat minua maalaamaan sen, mitä maalasin.

Timo Miettinenkin kirjoittaa hurmiosta. Meidän on osattava katsoa kirjainten taakse siihen henkiseen maailmaan, josta ne kertovat. Pyhillä paikoilla maalanneen nerokkaan taiteilijan henki elää hänen töissään vielä tänäkin päivänä. Me katsomme kuvaa, joka on ulkopuolellamme, mutta sen sisältö, henki on siirtynyt meidän sisäämme. Olemme haltioituneet näkemästämme ja kokemastamme.

2.2 Hurmion tieteelliset näkökulmat

Halusin lähestyä hurmio-tilan kokemista muistakin lähtökohdista. Miten hurmiota tutkitaan? Onko se kokemusperäistä vai liittyykö se opittuihin taitoihin? Onko se tietyn kansanluonteen ominaisuus? Johtuuko se herkistä hermoista? Vai kenties verenkierron häiriintymisestä aivoissa?

Anna Kortelainen pohtii satiirisessa ”kotilääkärikirjassaan” Hurmio Stendhalin syndroomaksi nimettyä outoa sairautta, johon nuori ranskalainen kirjailija Stendhal sairastui Finrenzessä vuonna 1811. Stendhal näki Santa Crocen kirkossa Volterranon sibyllä -aiheiset freskot ja koki sellaista mielihyvää, mitä ei koskaan aikaisemmin ollut kokenut. Hän oli hurmioitunut freskoista niin, että sai sydämentykytyksiä ja pelkäsi kaatuvansa kävellessään. Kirjassa Kortelainen kutsuu koolle hoitotiimin, joka koostuu eri aikakausien asiantuntijoista, jotka esittävät omat diagnoosinsa ja hurmiota pohditaan niin taidefilosofian, estetiikan, psykoanalyysin kuin monen muunkin tieteenalan kannalta.

Eri tieteenalat päätyvät eri johtopäätöksiin. Esimerkiksi amerikkalaisen taidefilosofin, esteettistä kokemusta tutkineen Monroe Beardsleyn (1915 -1985) mielestä ”kokemus vapauttaa ja irrottaa kaikesta muusta ajatuksia häiritsevistä, se synnyttää intensiivisen ja ilahduttavan, mutta samalla abstraktin tunteen löytämisestä ja itseni ja kokemusmaailman yhdistymisestä.” (Kortelainen 2009, 103)

Tai amerikkalaisen kasvatustieteilijän John Deweyn (1859 -1952) mukaan ”kokemus on taideteos, sen aiheuttanut objekti (maalaukset, veistokset, sävellykset, tekstit, näyttämöpuhe tai – tapahtuma, tanssi) vain lähtökohta itse teokselle. Teos syntyy kokijassa, jossa objekti ja teos sulautuvat yhdeksi ainutkertaiseksi kokonaisuudeksi.” (Kortelainen 2009, 107)

3 KOKEMISESTA TEKEMISEEN

Tutkimiseni hurmion parissa on vaikuttanut myös työskentelyyni maalaukseni parissa. Olen joutunut pohtimaan omaa tekemistäni kriittisesti ja löytänyt uusia suuntia ja uusia ajatuksia, joiden myötä lopullinen päättötyöni vain paranee.

Havahduin, että haluan teokseni taustalle sanat ”soitti päivän, soitti toisen” kuin kiiven hakattuina, viestinä ajattomuudesta. Joten suurensin omista suunnittelemistani suuraakkosista 25 cm korkeat kirjaimet ja leikkasin ne ulos pahvista.

Korotettu teksti paperin alla ja vesiliukoisella grafiitilla kirjainten esille otto toivat halutun pohjustuksen teokselleni. Paperina käytin CA Grain 224 g.

Päälle maalasin akryyliväreillä eri kokeiluja: paljonko vettä värin joukkoon, jotta akryyliväri ei peittäisi grafiittia kokonaan, vaan että se jäisi niukasti värin alta kuultamaan sekä mitkä värit valitsen. Tein kokeiluja kokeilujen perään, mutta jokin minus-
sa ei ollut mihinkään tyytyväinen. Jokin mättää...

3.1 Venetsian vaikutus työhöni

Sain talvella kutsun Venetsiaan Scuola Internazionale di Grafican residenssiin huhtikuussa 2012 kolmeksi viikoksi. Etukäteen tein jo tutkimustyötä mitä aion Venetsiasta ammentaa itseeni näiden kolmen viikon aikana: värit!

Venetsian tutkiminen oli niin avartavaa, että en olisi etukäteen uskonut sitä mahdolliseksi. Joka päivä kiertelin kaupungilla, kävin museoissa ja kirkoissa. Halusin oppia tuntemaan Venetsian värit, niin rakennuksissa kuin taiteessakin. Kuljin erityisesti renessanssitaiteilijoiden jalanjäljillä ympäri kaupunkia ja ihastuin erityisesti Tizianon ja Tintoretton maalauksiin ja värimaailmaan. Opiskelin värejä ja illat koulun työhuoneellani tein värikokeiluja ja – analyseja kokemastani ja kirjasin ne luonnoskirjaani.

Värit sukelsivat sisinpääni kuin huomaamatta ja nautin joka sekunnista tällä luovuden matkallani. Tintoretton sanoin: ”luominen on sitä, että kynä, sivellin ja näkeminen menettävät merkityksensä.” (Mazzucco 2009, 105)

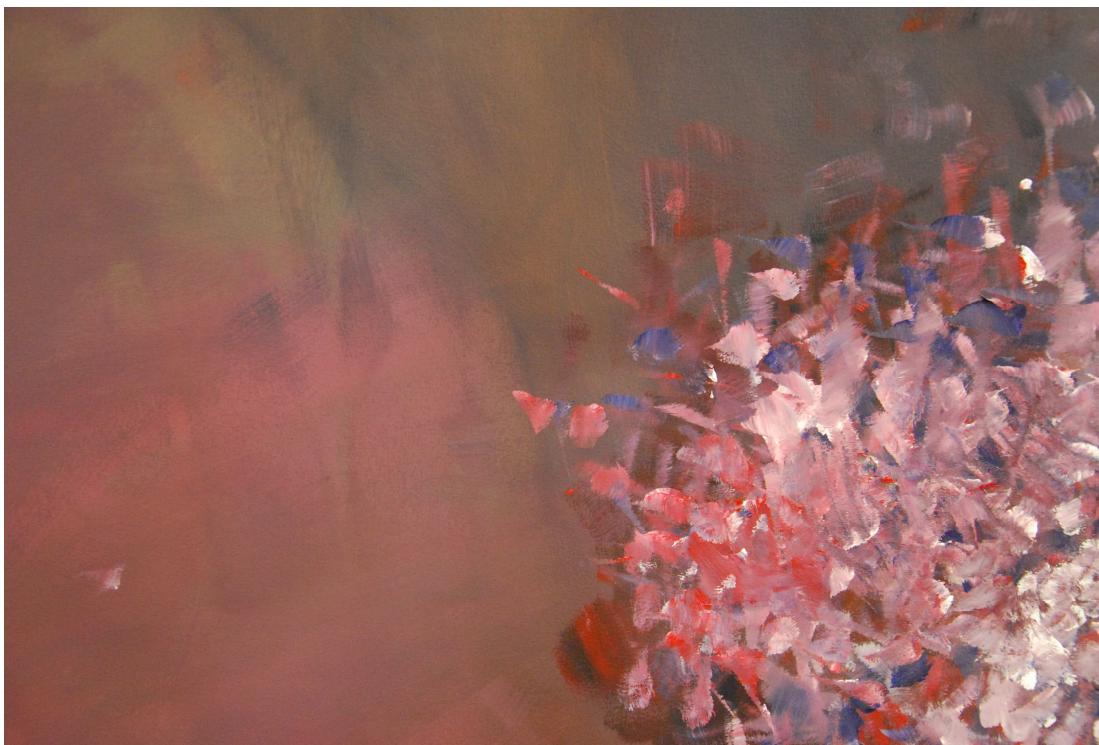
Venetsia muutti myös päättötyöni suunnan, sillä nyt tiedän mihin jäin jumiin siinä viimeksi: väreihin! Värimaailmani muuttui ja samalla piti ajatella teokseni kokonaisuutta uudelleen. Erillisen maalaus- ja kalligrafiaosan suhteen päädynkin nyt yhdistämään ne samaan teokseen, mikä olisi pitänyt olla jo alun perin ideana, mutta joskus huomaa olevansa ideansa vanki ja vasta riittävä etäisyys ja uudet näkökulmat vapauttavat ajatukset uusille urille.

Pohjalle halusin edelleen grafiittisuuden ja ajatukseni ovat edelleen sanoissa ”soitti päivän, soitti toisen”, mutta värimaailma lähti johdattamaan itse itseään ja minä vain nautin maalaamisesta. Hurmiostani tuli nyt hieman erilainen, mutta juuri sellainen kuin halusin.

Väreinä maalauksessani käytin Winsor & Newton Galeria – akryylivärejä. Seuraavista väreistä sekoittamalla sain kaikki maalauksen sävyt aikaiseksi: titanium white, cadmium yellow medium hue, cadmium red hue, ultramarine ja paynes gray.

Yksityiskohta maalauksesta (tässä oikeat värit, edellisellä sivulla liian keltaiset)

3.2 Kalligrafiaosuus

Maalaukseni tunnelma on niin henkilökohtainen, etten voinut ajatellakaan käyttäväni siihen muiden tekstejä, vaan kirjoitin tuntemukseni runoksi:

”Veden piirtämiä viivoja kalliassa
kuin kirjoitettuna salaisuutena.
Kosketan viivoja uteliaana
ja tunnen kiven luottavan voiman.
Ja silloin,
kallion kolosta se kurkistaa,
näen sen hymyilevän.
Menneisyyden.”

Minkä kirjoitustyylin valitsen maalaukseni rinnalle? En halua, että se on liian virallinen tai konservatiivinen. Maalaukseni vaatii rennompaa tyyliä ja sellaisia kirjaimia, joissa on runoni ilmavuus ja ajattomuus. Ja en ole kalligrafiassani vielä siinä vaiheessa, että täysi vapaus kirjaimissa olisi luontevaa. En halua jäykkää tekstiä, mutta en voi heittäytyä liian luovaksikaan. On ajateltava myös tekstin luettavuutta, sillä oma runoni on oleellinen osa kokonaisuutta.

Olin jossain matkani varrella törmännyt Hans Joachim Burgertin ”skim cursive” -kirjaimiin ja niiden luettavuus ja toisaalta rentous viehättivät minua. Harjoitellessani sitä tunsin sen heti omakseni. Pidin rytmin vaihtelusta, jossa välillä kapea ja välillä leveä kirjoitus loi tekstiin juuri sitä ilmeikkyyttä jota hain. Tein muutamista kirjaimista omat versionit, jotka mielestäni sopivat suomen kielen kirjoittamiseen paremmin.

Kieli vaikuttaa paljon kirjoituksen ulkoasuun. Suomen kielessä on paljon ylöspäin meneviä kirjaimia (esim. l, h, k) sekä tuplakirjaimia (esim. ll, kk), jotka tekevät helposti tekstistä jäykkää ja jopa rytmillisesti marssimaista, yksipuolista. Minun tuli siis katsoa sanoja myös ”kielisilmällä”. Kirjaintyylin valitseminen omaan työhön ei todellakaan ole helppoa. Se on aivan oma tutkimusmatkansa, jossa eri kokeilujen ja tutkiskelujen kautta haetaan sopiva ilmaisumuoto. Tässäkin on kyse kuitenkin tasapainoisen kokonaisuuden luomisesta.

Kokeilin myös eri musteita ja värejä, mutta lopulta päätin kirjoituksen väriksi vaalenetun punaisen, jonka sekoitin valkoisesta Dr. Ph. Martin’s Bleed Proof White –väristä ja punaisesta mustetangosta. Tekstin tein Speedball-terällä ja cola-kynällä. Lisäksi tein korostettuja kohtia tekstiin myös pelkällä valkoisella värillä ja kärkisiveltimellä.

Kirjoituksen sommittelulla hain jatketta sille hurmioitumiselleni, mitä maalatessa koin. Halusin, että yleisvaikutelma työstäni on kokonaisuudessaan Hurmio, nimensä mukaisesti.

Hurmion saavuttamiseen tarvitaan joskus myös matka (esim. vaellus tai matka Venetsiaan!), joka virittää ihmisen oikeanlaiseen hiljaisuuteen ja rauhaan. Yksinäisyydessä oppii kuuntelemaan ympäristöään ja menneisyyttään. Avoin mieli antaa tilaa ajatuksille! Runoni kuvastaa mielenmaisemaa, jonka olin juuri maalannut. Ne ovat yhtä, runo ja maalaus. Ne olen minä.

LÄHTEET

Kalevala. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuusseuran kirjapainon osakeyhtiö, 1924

Kortelainen, Anna, *Hurmio, oireet, hoito, ennaltaehkäisy*. Porvoo: WS Bookwell, 2009

Koskimies, Rafael, *Kalevalan estetiikka*. Vaasa: Vaasa Oy, 1978

Mazzucco, Melania G., *Mestarin tunnustukset*. Riika: In Print, 2009

Miettinen, Timo, Willamo, Heikki, *Pyhät kuvat kalliolla*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 2007